

Innehåll

Förord

Det brinner! 7

1. Dagarna efter 13
2. Husets tillkomst 21
3. Fuktmätning och möte med försäkringsbolag 39
4. Östra Södermalm blir Sofia – en stadsdels framväxt 45
5. Inget händer – vi vaknar upp och tar över projektet 59
6. Puts och stuckatur 67
7. Rivning 79
8. Taket 85
9. Rockad – nystart – vändning 101
10. Kakelugnar, vedspisar och rökkanaler 111
11. Skorstenar 121
12. Stomrent hus – golv och golvbjälklag 129
13. Alla badrum rivs 141
14. Radiatorer och värme 153
15. Elsystemet – orsakades branden av ett elfel? 165
16. Trapphusen 175
17. Snickerier och dörrar 203
18. Taket tar tid – prefab, anpassning och specialbyggnation 219
19. Hissar då och nu 233
20. Måleri – diffusionsöppet tack! 249
21. Kök – hur byggnader anpassar sig och utvecklas 257
22. Forcering för inflyttning 271
23. Lokalerna i gatuplan 285
24. Huset, dess ägare och invånare 1906–2022 305

Efterord 315

Litteratur 318

KAPITEL 2

Husets tillkomst

Det här kapitlet handlar om hur huset på Bondegatan byggdes 1903–1906, vad det var för ett hus, hur det byggdes och av vem. Utgångspunkten är bygglovhandlingarna som inlämnades då vid tiden men också andra källor samt det kunskapsläge som finns om sekelskiftesbyggandet i Stockholm. Rätt snart stöter vi på begreppen *spekulationsbygge* och *spekulationsbyggmästare* och det här är begrepp som stämmer ganska väl in på husbygget på fastigheten Gruvan 1 som den hette när den som första byggnad i kvarteret påbörjades 1903. Det var ett byggprojekt som inte flöt på helt smärtfritt men heller inget som var särskilt anmärkningsvärt, det får snarare beskrivas som relativt typiskt för uppförandet av ett privatägt flerbostadshus av enklare karaktär i ett expansivt Stockholm vid sekelskiftet 1900. Låt vara att tomten hade en något knivig och utmanande form!

Staden förvärvar Barnägnssbacken och kvarteret Gruvan uppstår

Efter att Lindhagenplanen för Södermalm antagits 1880 börjar Stockholms Stad köpa in fastigheter för att kunna förverkliga densamma och dra fram nya gator. Byggnadsnämnden fattar den 5 april 1882 beslut om att stycka fastigheten Barnägnssbacken 1 varvid flera gator, kvarter och ett antal fastigheter uppstår. Gatorna är Ploggatan, Duvnäsgatan och kanske viktigast för förverkligandet av stadsplanen, en betydelsefull del av Ringvägens östra del. Kvarteren som uppstår är Oljan, Lampan och Gruvan. Det är vid det här beslutet fastigheten Gruvan 1 inrättas.

Det dröjer till året efter innan fastigheten Gruvan 1 säljs för första gången. Och köparen är inte någon obemedlad arbetare utan en redan då relativt känd byggmästare som visserligen deltog i spekulationsbyggandet och grundade sin förmögenhet på byggnation i stadens utkanter på malmarna. Köpebrevet är daterat till den 20 februari 1883 och köparen är Isaak Hirsch, i avtalet titulerad Grosshandlare. Men Isaak Hirsch bebygger inte fastigheten

Gruvan 1. Varför vet vi inte, kanske för att det inte blev så stor fart på området under 1880-talet även om en del tomter i kvarteren bredvid bebyggdes, kanske hade han fullt upp med andra projekt. 1893 för Hirsch över fastigheten till sitt företag Kommanditbolaget Burman & Co även om lagfart först erhålls 1899. Inte heller Burman & Co startar byggnation på fastigheten Gruvan 1. Däremot belånas den och erhåller ytterligare fyra inteckningar 1899. Den 28 april 1903 säljs fastigheten av Burman & Co till två herrar utan titel i stadens fastighetsbok; C G Ryberg och G J Andersson. Mindre än en månad senare lämnar dessa herrar in en bygglovsansökan till Stadsbyggnadskontoret. Och under år 1903 gör de ytterligare tre inteckningar i fastigheten förutom de sex som funnits sedan tidigare vilka de också övertagit.

Byggmästare – organiseringen av ett projekt

Efter 1864 var det möjligt för en person utan vare sig teoretisk eller praktisk kunskap om byggnation att kalla sig för byggmästare och leda byggprojekt. Den här ordningen bestod i lite drygt två decennier varefter bestämmelser infördes 1888 som krävde särskilda kvalifikationer för en ansvarig byggmästare för stenbyggnader om mer än en vånings höjd.

När ett byggprojekt av ett vanligt flerbostadshus skulle genomföras i en svensk stad under slutet av 1800-talet anlätades bara i vissa fall någon arkitekt eller byggnadskonstruktör. I huvudsak bestämdes grunden och murarnas tjocklek samt träbjälklagets dimensionering efter tumregler, gammal praxis samt det sunda förnuftet.

Även om vissa formella krav kom att ställas på byggmästare i Stockholm från och med år 1888 bestod ändå mycket av den ordning som sedan tidigare etablerat sig när det gällde bostadshusbyggande i staden. I takt med industrialiseringen växte Stockholm snabbt och efterfrågan på bostäder var hög. Det var där spekulationsbyggmästarna klev fram. De som byggde husen var en ny grupp som vi idag skulle kalla entreprenörer; de kom från landet, hade en relativt enkel bakgrund, ofta själva ursprungligen hantverkare, och framför allt så saknade de helt egna ekonomiska resurser. Dessa byggmästare byggde hyresbostadshus i egen regi på spekulation med lånade pengar. Runt år 1900 var det främst i två områden i Stockholm detta byggande förekom; på Södermalm och i Vasastaden. Och bostäderna som byggdes var för arbetare och andra med en stabil men begränsad inkomst. Möjligheterna att tjäna stora pengar fanns men riskerna var också höga, ytterst få av dessa byggmästare lyckades avancera och sluta sina dagar på en fin adress i staden. Istället var det inte ovanligt att de dog utfattiga, och tre fjärdedelar av dem genomgick en eller flera konkurser under sina år i byggbranschen. För att minska de ekono-

miska effekterna av de här konkurserna för dem själva vidtog byggmästarna vissa förebyggande åtgärder. En relativt vanlig sak var äktenskapsförord eller boskillnad med sin maka, en annan väg var lösöresförsäljning där man sålde sina saker, sina möbler, för att sedan hyra tillbaka dem. Genom dylika tilltag fanns inget att mäta ut när byggmästaren försattes i konkurs.¹

Som byggherrar till fastigheten Gruvan 1 står en G J Andersson samt en C G Ryberg. Sistnämnde står också som arkitekt till huset. Rybergs fullständiga namn var Carl Gustafson Ryberg och han kom från Linneryd utanför Tingsryd i Småland och var född 1851. Troligtvis fungerade Ryberg även som byggmästare under byggprojektets första år.

Bygglovsansökan är underskriven den 25 maj 1903 och bär byggnadsnämndens stämpel av den 26 maj, och en besiktning sattes ut till redan den 29 maj, som var en fredag, kl 16.30. Ritningarna tycks ha godkänts och bär stadsarkitekt Kasper Salins signatur. Redan den 1 september 1903 skriver byggherrarna till byggnadsnämnden och anhåller om besiktning av husgrunden som då var färdig. På fredag eftermiddag samma vecka hölls besiktningen med stadsbyggnadskontoret. Det konstaterades då att grundmurarna var färdiga och ”besiktigats dessa i synliga delar utan anmärkning”. Vidare hade ”murningsarbetet med tegel redan påbörjats” varvid det påpekades ”och detta utan att isolering öfver allt anbringats. Flera murar saknade sådan”. Det här var inte sista gången stadsbyggnadskontoret hade synpunkter på bygget på Bondegatan.

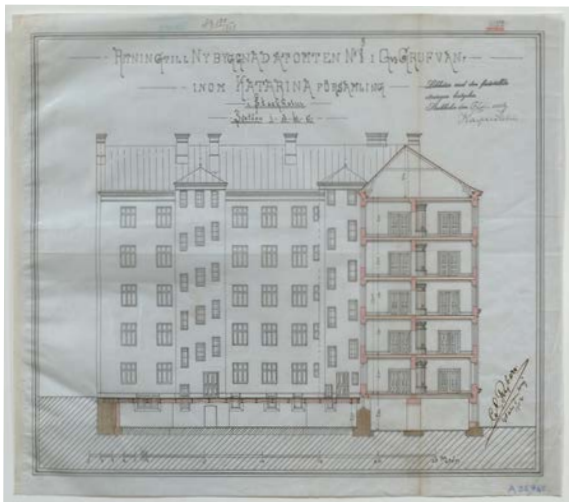
Vad var det för ett hus som skulle byggas på Bondegatan 73?

På den här tiden fanns det ett förtryckt formulär som skulle biläggas ritningarna för att få bygglov. Formuläret var på två sidor med 15 punkter som skulle besvaras samt en förstasida. För ansökan om att få bebygga ”tomten N:o 1 i kvarteret Grufvan inom Katarina församling med adress No 73 Bondegatan, hörnhus af Duvnäs Bondegatan och Ringvägen” inlämnades åtta ritningar i lika många exemplar. Det var ett ”5 våningars högt hus vid gatorna med jordvåning” som avsågs byggas. Första frågan som var om tomten belastades av servitut besvarades nekande. Den andra frågan löd: ”Hvartill skall byggnaden användas?” Och besvarades med att ”uti de 5 våningarna till boningar” men i ”jordvåningen till hantverkarverkstäder eller affärslokaler”. Därefter klargörs att den naturliga grunden utgörs av ”endast utsprängda berget”, med tilläggsinformationen att ”grundmurarna uppföres direkt på berget”.

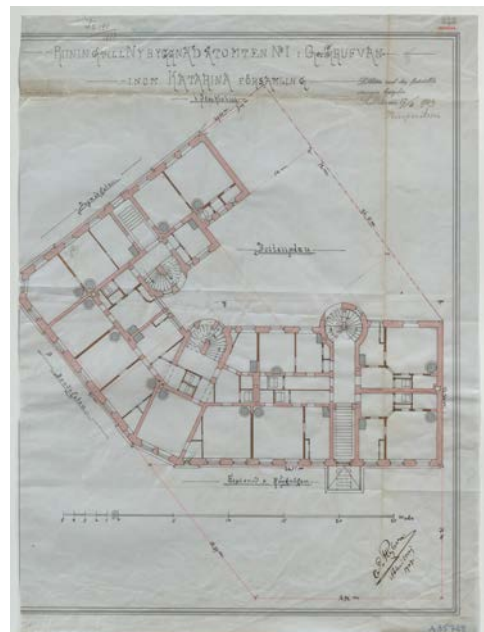
De övriga tolv frågorna behandlar utformningen av byggnaden nerifrån och upp samt tar fasta på viktiga konstruktionsdelars utförande. Vi får veta

---

1 Anders Perlinge, *Bubblan som sprack: byggboomen i Stockholm 1896–1908*.

Originalritningar från 1903. Fasaden från gårdssida och från Duvnäsgränd. Signerade av arkitekten och byggherren C G Ryberg samt mottagna av Kasper Salin. *Stockholms stadsbyggnadskontor*.

Originalritningar från 1903. Plan för jordvåningen och bottenplan. Signerade av arkitekten och byggherren C G Ryberg samt mottagna av Kasper Salin. *Stockholms stadsbyggnadskontor*.

att de stora grundmurarna ska utföras av ”sprängd sten med eller utan bruk”. Och grunden under vissa i ritningen markerade tegelmurar kommer att utföras av ”cementbetong i jemhöjd blifvande sockel åt gatorna”. Källartaken ska utföras med ”betonghvalf” och här hänvisar man till beräkningarna för ett annat hus nämligen Rosen 18 med adress Hälsingegatan 9 i Vasastan. Till våningarnas bjälklag ska användas ”fullgodt virke” i dimensionen 10" x 6" men till vinden nöjer man sig med 9" x 6".

När det sedan gällde fasaderna meddelades att ”Alla fasader äfvenså åt gården skola putsas af kalkbruk”. Däremot mot gatan så skulle den del som ligger från ”sockeln till anfangshöjden i jordvåningen” antagligen att utföras i naturlig sandsten och valven ”däröfver fogstrykas med fasadtegel”. När det gällde taket meddelades att ”yttertaket utföres af svart plåt”, även taklisten skulle bli i plåt. Trapporna inne i huset skulle utföras i kalksten på murad valvkupa.

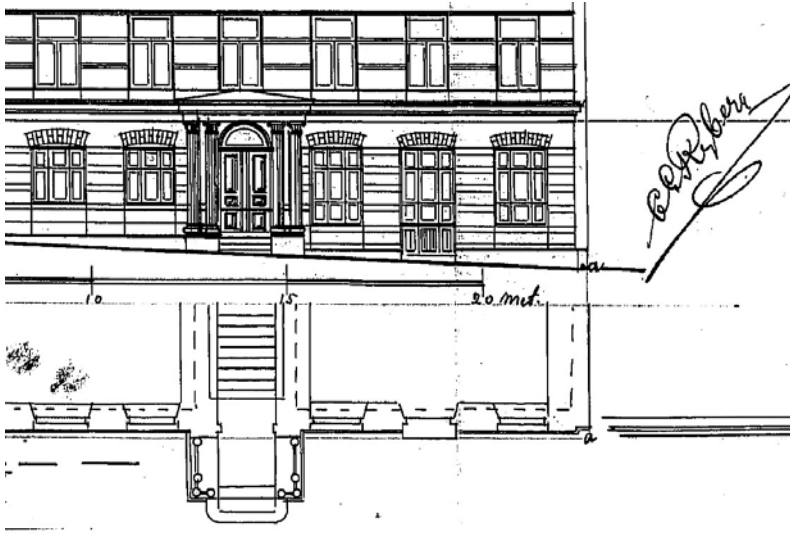
Under fråga 12, om hur ”balkonger eller utbyggda tornpartier” ska uppföras och förankras, skriver våra byggare om hur ytterportspartiet mot Ringvägen, som var den verkliga påkostade huvudentrén, ska utformas: ”Trapppartiet åt Ringvägen utföres kolonnerna af cementbeton, äfvenså sidoplanen.” Yttre trappsteg samt ”sockeln af granit”. Det här entrépartiet finns inte kvar, det finns inte heller med på foton från 1930-talet så möjligtvis blev det aldrig byggt. Men på ritningen finns det med och såg ut som bilden nedan visar.

Som framgår av ritningen skulle hela entrépartiet skjuta ut någon meter utanför huskroppen på den förgård som skulle finnas på Ringvägensidan av huset. Totalt var det åtta cementpelare som skulle uppföras samt förses med någon slags kapital, oklart med utformningen av detta då ritningen inte är så pass detaljerad.

Fråga 13 rörde hur större fristående gavelpartier och ”andra ornamentala prydnader” skulle vara förankrade. Här meddelades att ”kolonnerna förankras med byggnaden” och att ”listen och taket [på det utskjutande partiet] beklädes med plåt”.

Fråga 14 rörde en modernitet för tiden och löd: ”Skall i huset anbringas personhiss eller varuhiss och huru skall densamma ordnas?” Här är raden tom. Någon hiss var inte aktuellt för fastigheten på Bondegatan 73.

Sista frågan var en rak fråga: ”Hvilken skall såsom ansvarig byggmästare utföra byggnaden?” C G Rybergs namn står egenhändigt och ensamt skrivet där.

Detalj av fasadritningen för Ringvägen 187 (nu Bondegatan 75) visandes entréporten. Entrén är försedd med en liten portik med inte mindre än åtta små pelare bärandes en fronton.

Byggnationen

Tidigare beskrevs att Stockholms byggnadsnämnd vid sin första besiktning av bygget hösten 1903 konstaterat vissa brister med isoleringen av grunden samt att det inte var de enda bristerna under byggnationsprocessen. Året efter, 1904, har byggnadsnämnden gjort nedslag på byggprojektet på Bondegatan och ställt följande krav: "Genom beslut af den 23/11 1904 ålades egarna af denna egendom att till 1 juni [1905] låta ändra sockeln åt Dufvnäsgatan enligt f f samt att med nytt tegel ommura vissa delar i husets bottenvåning äfvensom att inlämna nya ritningar över byggnaden sådan den blifvit utförd." Det här kravet, och en kort utvärdering av dess uppfyllande, återfinns på den skrivelse från byggarna till Stockholms stads byggnadsnämnd den 27 mars 1905 där de ber om slutbesiktning. Det då de anser att en del av huset är färdig för inflyttning.

Vad det gäller uppfyllnad av kraven meddelas att ritningarna var ingivna och godkända av stadsbyggnadsnämnden, men att: "Bevis om att sockeln är omsatt är icke aflemnat ej heller visadt att nytt tegel är inmurat enligt åtagandet." Därtill är byggnaden nu "fullbordad och afsynad" av byggnadsnämndens ombud och då har en del ytterligare saker upptäckts så ett par anmärkningar meddelas. En är att fogarna "uti brandbotten böra utkratsas och ordentligt murbruk läggas i fogarna". Det andra är att ventilationsanordningar bör "anbringas uti skafferierna". Om det hela ska tolkas som att nämnden nu 1905 släppte problemen med sockeln då den var färdigbyggd och inte riktigt längre kunde undersökas ska vara osagt. Kanske var det så samt att problem dök upp senare vilket bidrog till ombyggnationen av sockeln och affärsfönstren till lokalerna i början av 30-talet, men det är en spekulation, det finns inget som vare sig stöder eller motsäger detta i arkivmaterialet.

KAPITEL 3

Fuktmätning och möte med försäkringsbolag

MAJ–JUNI 2016

Redan vid det första eller möjligen vid det andra mötet med försäkringsbolaget meddelade de att de avsåg engagera ett fuktmätningföretag för att kartlägga vattenskadorna i huset. Företaget började sina fuktmätningar 23 maj, lite mer än en vecka efter branden, och genomförde mätningarna i lägenheterna under några dagar. Efter en knapp vecka var de helt klara, då även med alla andra utrymmen i huset inklusive lokaler, varefter de tillbringade tre veckor med rapportskrivande.

Vad vi inte visste då var att försäkringsbolaget bitt fuktmätningföretaget att samtidigt med sin fuktmätning även göra en bedömning av statusen på alla ytskikt i lägenheterna, det vill säga en bedömning av kvalitet och ålder på dem för att försäkringsbolaget skulle kunna räkna ut vilka åldersavdrag de skulle kunna göra! Ett önskat sidouppdrag för fuktmätarna som vi ska återkomma till.

I slutet på maj 2016 ungefär två veckor efter branden, närmare bestämt den 26:e, hade vi möte med försäkringsbolaget på deras kontor vid Norrtull. Det var ett mindre möte visade det sig. Varken vår försäkringshandläggare eller hans chef som tidigare varit angelägen att delta i alla möten var närvarande. Endast en assistent till handläggaren samt ytterligare en eller två mycket tysta och relativt unga medarbetare på försäkringsbolaget var där för bolagets räkning. Även deras tillsatta projektledare från den stora ingenjersfirman var där den här gången, liksom kvinnan som försäkringsbolaget engagerat som saneringsansvarig. Ledaren från företaget som genomförde fuktmätningarna hade skriftligen anmält dagen innan att han inte kunde vara med. Från föreningens håll var det nu bara jag och ordföranden, min kollega, som närvarade.

Vi hade vid det här laget helt accepterat tanken om att riva våra gamla golv. För vi tyckte att det var angeläget att snarast möjligt börja riva och torka ut inne i huset i de ordentligt skadade områdena. Jag hade blivit medbjuden att

titta in hos grannar när de var på besök i sina lägenheter där det var som värst på Bondegatan 75. Det såg hemskt ut. Som en krigszon i Libanon kanske. Det stank outhärdligt av rök. Efter mindre än 5 minuter i lägenheten luktade man förfärligt och var tvungen att duscha länge och byta kläder samt försegla in kläderna man haft på sig i tättslutande plastpåsar i väntan på tvätt. Hyllor, väggpartier och annat hade störtat in av vattenmängden. Tavlor hade fallit från väggarna. Plastfärg hängde från tak och väggar som stora sjok. Allt var blött. Mycket blött.

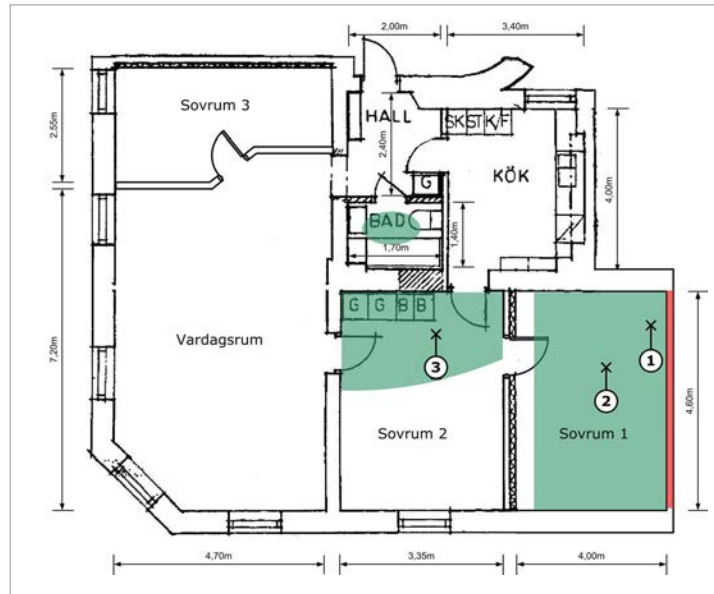
Agendan för mötet på försäkringsbolaget var något oklar. Lite allmän avstämning. Vi tog upp frågan om åtgärder inne i lägenheterna. Att vi tyckte att det var hög tid att tömma skadade lägenheter och börja torka. Om nu ändå våra gamla golv skulle offras och rivas ut vore det väl bäst att detta skedde så fort som möjligt så att inte vatten och fukt blev liggande? Personerna från försäkringsbolaget skruvade på sig lite, de ville avvakta, likaså projektledaren. De ville vänta på fuktrapporterna som ännu inte var klara men som skulle bli klara under juni. Vi undrade varför vi skulle vänta på dem när många områden var helt blöta? Där visste vi ju hur det låg till utan fuktmätning. Jag påpekade att om man tar ett fuktmätningssinstrument och stoppar ner det i ett glas vatten så kommer det alltid att vara 100 % fuktighet. Jo, kanske det, svarade de. Men det är säkrast att vänta på fuktmätningsrapporterna. Då blir det inga misstag. De skulle ju komma rätt snart, under juni. Och projektledaren från ingenjörfirman sa att man kan tänka på det som en skala, en tidsskala mellan dagen efter branden, då det är mycket blött men ännu inte har blivit mögel och en punkt fem år bort, om man lämnat allt åt sitt öde, då fukten förmodligen försvunnit men då allt har ruttnat bort och blivit förstört av mögel. Nu befann vi oss i en tidpunkt två veckor efter med rätt mycket fukt men rätt lite mögel. Om vi väntade några veckor till så skulle skillnaden inte bli så stor. Vi var något frustrerade och tyckte att det varit bättre att börja omgående, i varje fall i vissa tydligt helblöta lägenheter, men vi böjde oss för deras resonemang den här gången. Kanske visste de vad de snackade om, kanske hade de varit med förr.

Fuktmätningsrapporter

Fuktmätningsrapporterna kom den 22 juni 2016. Veckan efter midsommar. Jag var i Frankrike men lyckades på något sätt få rapporterna utskrivna och började läsa dem. Det skulle visa sig att sistnämnda var jag rätt ensam om.

Det var en separat rapport skriven för varje lägenhet, lokal eller annat utrymme även om de följde samma mall. På förstasidan anges initialt diverse basfakta som *Uppdrag: Fuktmätning för att fastställa omfattning av vatten-*

Utsnitt ur fuktrapport. Grön färg indikerar fuktskador. Tre mätpunkter markerade.

skada, Skadeorsak: Släckvatten från brandskada, punkter som ser likadana ut på alla rapporterna. Sedan kommer det mer specifika i *Sammanfattning*, *Fuktrapport* och *Åtgärdsförslag*. Och här blir det intressant, särskilt vid en jämförelse mellan en mycket skadad lägenhet och en mindre skadad men ändå skadad lägenhet.

När det gällde texten vid rubriken fuktrapport kunde den lyda: ”Vid fukt-mätningen konstaterades hög fuktindikering i tak på den yta som grönmärkerats i protokollet samt i de väggar som rödmärkerats. I golv konstaterades hög fuktindikering på den yta som blåmärkerats. I bjälklagsfyllning i golv i hall uppmättes höga fukthalter vid mätpunkt 1.” Det här låter inte som några konstigheter och är det inte heller, närmast samma text stod i alla rapporter. För att göra något av det måste man titta i ritningen som kommer längre ner i rapporten. I lägenheterna på Bondegatan 75 där vattnet totalt forsat ned så var hela lägenheten grönmärkerad och alla väggar rödmärkerade. Men på Duvnäsgatan var det istället kanske bara ett hörn av ett rum, en eller två väggar i en hall och så vidare som hade färgmärkerats. Det var oerhört professionellt och exakt undersökt och beskrivet men om man funderade lite så gav det viss oklarhet om hur man skulle gå tillväga där det var partiellt skadat. Under rubriken Åtgärdsförslag blev det ännu tydligare. Där kunde det stå: ”Tak som grönmärkerats i pr[otokollet] åtgärdas på följande sätt, beroende på konstruktion: Putstak skrapas/slipas från färg på den yta som grönmärkerats i protokollet. Gipstak (badrum) rives på den yta som grönmärkerats i protokollet. Väggar som rödmärkerats i protokollet skrapas/sli-

pas från färg och eventuell tapet från golv till tak. I badrum rives kakel, fix, tätskikt från golv till tak på den vägg som rödmarkerats. Golv i hall rives ner till trossbotten på den yta som blåmarkerats. I samband med rivning görs kompletterande mätningar av golv i badrum. Därefter avfuktas tak, vägg och golv ner till godkända fukthalter innan återställning.”

Det fuktmätningföretaget tänkte sig var uppenbart någon slags kirurgiska, relativt finkänsliga åtgärder där det som var skadat åtgärdades och resten lämnades orört. Vid den här tidpunkten såg vi inga problem med detta utan var snarare entusiastiska inför deras professionalism och varsamhet.

Rapportens övriga delar förutom *ritningsdelen* med färgmarkeringar var *mätprotokoll*, vari de fukthalter man uppmätt var noga representerade i en tabell, och *konstruktion*, som också var uppställt i en tabell, sammanfattade hur olika rum uppbyggda av olika material – samt även en åldersbestämning i vissa fall men inte överallt. Det kan stå ”ca 10 år” bredvid ett ytskikt till exempel. Slutligen bestod rapporterna av ett relativt rikligt bildmaterial av *foton* från lägenheten vid besökstillfället.

När vi långt senare konfronterade fuktmätningfirman och frågade vad de menade med sina skrivningar om bedömningar om olika ytskiktets ålder och status, vad som legat till grund för bedömningarna så framkom det att de pressats av försäkringsbolaget att göra de här bedömningarna trots att de ansåg det vara utanför deras kompetensområde, och att de egentligen inte ville göra det. Därtill, meddelade de, hade de gjort det väldigt hastigt och summariskt. Kort sagt de ville verkligen friskriva sig från bedömningarna och såg dem som högst osäkra: ”Allt var ju så väldigt förstört av allt vatten att, ja så det var ju inte så lätt att se...”.

Nytt möte med försäkringsbolaget

Den 29 juni var det dags för ytterligare ett möte med försäkringsbolaget. Den här gången var det en ännu mindre bemanning från deras sida. De som inte gått på semester. Det visade sig att ingen hade läst fuktrapporterna, men de hade sett att de dykt upp i inkorgen. De ville heller inte att det skulle ageras. Inte nu. Ungefär samma svar som vid mötet en månad tidigare. Men då hade ståndpunkten varit att vi skulle vänta in fuktrapporterna, som ju nu hade kommit. Så de hade inget egentligt argument för varför det inte skulle ageras mer än att det kändes jobbigt att försöka dra igång något nu när det var sommar liksom. Vi tyckte det här lät rätt vrickat – hela huset var fullt med vatten och vi skulle bara lämna det åt sitt öde över sommaren! Detta påtalade vi. Då kom de med ett resonemang om att saker och ting i huset är rätt skadat, det har redan gått sex veckor, och om vi väntar i någon månad till så blir det

inte mycket sämre (!). Det blir däremot sämre om vi väntar i kanske 5 år – då är allt förstört – men det fanns någon slags gradering menade de, att en viss ytterligare väntan nog inte skulle förstöra jättemycket. Och, tillade de helt öppet, alla är ändå på väg att gå på semester nu... Vi var relativt frustrerade, kanske till och med lite uppgivna när vi lämnade mötet. Men, upplevde vi då, så fanns det väldigt lite vi kunde göra just i stunden. Och kanske hade de någon slags erfarenhet av sådant här, kanske var det så här man brukade göra. De hade också försökt få oss att ta ställning till de tidigare presenterade takofferterna. Men här var vi fortsatt tydliga med att vi ville se någon form av upphandlingsunderlag som legat till grund för offerterna, inte heller här hade de något att erbjuda. Kanske var det någon som inte var närvarande som visste mer menade de, men de visste närmast ingenting så de var inte särskilt påstridiga. Någon av dem försökte sig på ett resonemang om att skillnaden mellan den lägsta offerten och den högsta, vilket var dubbla priset, ändå indikerade att det var något fel på den dyraste. Att om man tog den billigaste, även om de räknat lite för lågt, så fanns det många miljoner upp till den dyraste. Så kanske den billigaste plus lite mer pengar, typ nån miljon, skulle göra susen. Men det var ju ingen som lämnat en sådan offert. Det här pratet ingav inte förtroende. Allt kändes väldigt oprofessionellt. Men kanske var det bara sommarbemanningen som var lite lätt sekunda. Känslan av att vi hade bekymmer var dock molande. Men nu blev det semester i det här vare sig vi ville det eller inte.